

(Wet) dieren: ontvreemden, vechten, vals spelen

Dit jaar wordt de Wet dieren geëvalueerd. De jurisprudentie zal daar hopelijk bij betrokken worden, want die brengt onduidelijkheden in de wet aan het licht. Enkele recente uitspraken illustreren deze stelling, bijvoorbeeld die over de landelijk bekende, 'gestolen' kip Jip en die over drie naamloze kippen op een balkon! In vier uitspraken over hondengevechten krijgt de voornaamste verdachte een gevangenisstraf. Inbeslagname en in bewaringneming blijven voor alle partijen lastig. Ik sluit af met nieuws uit Den Haag.

Kip Jip

Heeft Sandra van de Werd een hulpbehoevende kip de nodige zorg verleend (artikel 2.1, zesde lid, Wet dieren), of heeft ze het dier ontvreemd, gestolen? Was kip Jip op het moment van haar bevrijding (of ontvoering) hulpbehoevend? Deze principiële vraag is afgelopen november door het Hof Amsterdam in het nadeel van Van de Werd beantwoord.

U herinnert zich misschien wat er gebeurd is. In 2016 had een student aan de Amsterdamse Academie voor Theater en Dans een project bedacht: hij zette een kip (van zijn opa) in een hok in de hal van de school, en zijn medestudenten konden stemmen over het lot van het dier. De beperkte opties waren: wel of niet slachten. Hij hoopte dat de studenten gingen nadenken over het eten van dieren. Dat leek hem een redelijk doel.

Van de Werd, o.a. coördinator van Comité Dieren-noodhulp, wilde de uitslag van de stemming niet afwachten en nam de kip vier dagen voor het eind van het 'spel' uit haar hok. Ze liet een visitekaartje achter – en een pak Kipstuckjes van de Vegetarische Slager. Ze wordt ingehaald en opgepakt maar weigert de boete te betalen. Daarvoor is deze zaak te ernstig, vindt ze: de rechter moet zich erover uitspreken. Al zou je met dergelijke 'spelletjes' mensen aan het denken zetten (wat nog maar helemaal de vraag is – hoeveel impact heeft kunstenaar Tinkebell gehad?), dan nog zijn het vanuit de dieren bekeken 'perverse en walgelijke' spelletjes. Geen enkel doel rechtvaardigt het op het spel zetten van een dierenleven.

Rechtbank en hof volgen echter de officier van justitie, die hier een duidelijk geval van diefstal ziet (artikel 310 Sr). Een beroep op artikel 42 Sr (*Niet strafbaar is hij die een feit begaat ter uitvoering van een wettelijk voorschrift*) mag niet baten. Het hof denkt namelijk niet dat Jip

hulpbehoevend was in de zin van artikel 2.1, zesde lid, van de wet. Ze zat daar niet optimaal, zonder andere kippen in de hal van een drukke school. Je kan je bovendien afvragen of een 'studieproject', dat had kunnen uitlopen op het slachten van een dier, ethisch verantwoord is. Maar er bestond geen daadwerkelijk en dringend gevaar voor het leven of de gezondheid van de kip.

De rechter legt overigens ook in hoger beroep geen straf of maatregel op.

Dat "in de Wet dieren in artikel 2.1 (zesde lid) is bepaald dat een dier in hulpbehoevende toestand mag worden weggenomen", zoals de raadsman het formuleert, is bepaald een creatieve interpretatie van deze zorgbepaling. Het lijkt mij geen overbodige luxe om in het kader van de evaluatie van de wet nog eens goed na te denken over de betekenis en de reikwijdte daarvan. Zeker ook omdat niet alle rechters lijken te weten, dat de zorgplicht zich in elk geval (op grond van het zevende lid) ook tot wilde dieren uitstrekt. Het OM heeft dat niet expliciet vermeld in de *Richtlijn voor strafvordering dierenmishandeling en dierenverwaarlozing*.

Een andere vraag, die volgens mij niet helemaal los staat van de evaluatie, is die naar de verhouding tussen wetgeving ter bescherming van mensen en wetgeving ter bescherming van niet-menselijke dieren. Heeft het Wetboek van Strafrecht per definitie meer gezag dan de Wet dieren? Komt er ooit een moment dat politie en OM in een geval als dat van Jip niet meteen aan diefstal denken, maar aan hulpverlening? Of moeten we bij 'hulpbehoevend' aan heel andere gevallen denken? *Gerechthof Amsterdam 1 november 2019, zaaknummer 23-004620-18, ECLI:NL:GHAMS:2019:3922*

Ze liet een visitekaartje achter en een pak Kipstuckjes van de Vegetarische Slager

Drie naamloze kippen

Twee ambtenaren van de dierenpolitie troffen na een melding op een balkon drie kippen in een afgesloten konijnenhok. Het toezichtrapport, opgesteld door een inspecteur van de LID, beschrijft hoe drie kippen van een middelgroot ras moesten zien rond te komen met een netto oppervlakte van 1,3 m², waarvan 0,3 m² nachthok. Zitstokken en een zandbad, waar de kippen zich konden wassen, ontbraken. Verweerder, de minister van LNV, legde een dwangsom op wegens overtreding van de artikelen 2.2, lid 8 Wet dieren i.s.m. artikel 1.6, lid 1 en 2, en 1.7, aanhef en onder d *Besluit houders van dieren* (en was zo vriendelijk om de huisdierenbijsluiters 'Kip' van het LIGC mee te sturen).

Het College bevestigt dat het natuurlijk gedrag van kippen vereist dat zij kunnen beschikken over een oppervlak van 1,5 m² per kip, een zitstok en een zandbad. De norm van negen kippen per m², die appellante in een rapport van de Raad voor Dierenangelegenheden heeft

gevonden, is afkomstig uit Richtlijn 1999/74/EG tot vaststelling van minimumnormen voor de bescherming van legkippen. Deze richtlijn is niet van toepassing op houders van minder dan 350 legkippen: hobbymatig gehouden kippen krijgen meer ruimte toebedeeld (*College van Beroep voor het bedrijfsleven 17 december 2019, zaaknummer 18/2864, CBB:2019:685*).

Tijdens de controle heeft appellante gezegd dat legbatterijkippen het nog slechter hebben dan haar dieren. We kwamen eerder een vergelijkbare gedachte tegen bij de Limburgse rechter Verkijk (D&M 2019/3). Ik noem dit argument 'vals spelen'. Het is wel waar, maar dat is geen excuus om hobbydieren of gezelschapsdieren slecht te behandelen! Sinds de vorige aflevering van de rubriek Jurisprudentie zijn er ook weer een paar zaken gepubliceerd over stilgelegde veehouderijen. Ik bespreek ze hier niet, maar zulke uitspraken wijzen de weg: die andere dieren, die het nog slechter hebben, verdienen juist meer bescherming. In de zaak van kip Jip heeft de officier van justitie ook zoiets gezegd: dat hij net nog wat foto's had gezien van kippen uit de industrie en dat kip Jip het dan toch wel veel rianter had gehad ... maar dat komt in de gepubliceerde uitspraak niet terug.¹

Hondengevechten

Op 31 oktober heeft de Rechtbank Amsterdam uitspraak gedaan in vier zaken over hondengevechten. Die zijn op grond van artikel 2.14 Wet

Het College bevestigt dat het natuurlijk gedrag van kippen vereist dat zij kunnen beschikken over een oppervlak van 1,5 m² per kip, een zitstok en een zandbad.

Tijdens de controle heeft appellante gezegd dat legbatterijkippen het nog slechter hebben dan haar dieren

dieren verboden. Het is niet alleen verboden ze te organiseren of dieren eraan te laten deelnemen, maar ook om erbij aanwezig te zijn. De memorie van toelichting noemt dit verbod van essentieel belang voor de bescherming van dieren. Uitzonderingen kunnen daarom niet worden toegestaan (*Kamerstukken II, 2007-2008, 31 389, nr. 3, p. 108*). Zo duidelijk is de wetgever zelden!

Logisch dus dat gevechten in het geheim plaatsvinden. In juni 2016 kreeg een wijkagent een USB-stick toegespeeld met videobeelden van een gevecht tussen twee pitbulls. Er zijn ook drie mannen te zien. Een paar maanden later werden in een melding via Meld Misdaad Anoniem een datum en een adres genoemd – een rijtjeshuis in Amersfoort. “De bewoonster is een Nederlandse vrouw (het AD noemt haar Stephanie B.). Zij heeft een Turkse vriend. Deze vriend en zijn broer organiseren de gevechten. Bekend is dat het eerstvolgende gevecht op woensdag 5 oktober 2016 in de avond plaats zal vinden.” De politie begon in nauwe samenwerking met de LIID een onderzoek. De media hebben de verdere toedracht uitgebreid gedocumenteerd. De rechter geeft een indruk van de gevechten: “Op de videobeelden is duidelijk te horen hoe de honden janken als uiting van pijn en/of uitputting. Ook is te zien dat de gevechten redelijk lang duren en er soms ook opnieuw begonnen wordt als een hond al verzwakt is. Het is

dan ook schrijnend om te zien hoeveel verschrikkelijk leed de honden is aangedaan.” De ‘Turkse vriend’ lijkt de centrale verdachte. Ik noem hem V. Medeverdachte 1 is zijn broer (B.), medeverdachte 2 zijn vriendin (S.), medeverdachte 3 is blijkbaar geen familie (G.). De verdachten kennen elkaar goed en onderhouden een levendig berichtenverkeer, maar ‘deelnemen aan een criminele organisatie gericht op onder andere het organiseren van hondengevechten en het fokken van vechthonden’ wordt niet bewezen verklaard. V. heeft zich schuldig gemaakt aan het organiseren van vier hondengevechten, het aanwezig zijn bij zes hondengevechten, o.a. als scheidsrechter, en aan dierenmis-handeling. Verder heeft hij pitbulls of pitbullachtige honden (zoals Staffordshire terriërs) gefokt op vechtkenmerken (‘een goede kaak’) en bedrijfsmatig honden gehouden zonder te voldoen aan de vereisten.

Er werden verboden diergeneesmiddelen en voor mensen bestemde geneesmiddelen aangetroffen; er raakten uiteraard regelmatig dieren gewond. De verdachten ‘behandelden’ verwondingen zelf, maar dat ging dan soms met een hecht-pistool. Dat is een op grond van art. 2.8, lid 1 onder a van de Wet dieren verboden lichamelijke ingreep.

¹ Zie het verhaal van Van de Werd zelf: <https://joop.bnnvara.nl/opinies/rechters-vinden-dat-het-redden-van-een-kip-niet-door-de-beugel-kan>